

ธรรมคืออำนาจ : แนวทางสำหรับ ประเทศไทย ในความคิดของอาจารย์ป๋วย

9 มีนาคม, วันคล้ายวันเกิดของ ศจ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ท่ามกลางเหตุวิกฤตนานับประการที่ล้อมรอบตัวเรา ในแต่ละวันของชีวิต คนบางคนอาจคิดว่า วันเกิดของใครคนหนึ่งไม่ใช่สิ่งที่มีความสำคัญ สำคัญ ที่จะพูดหรือคิดถึง ประเทศชาติมีเรื่องเร่งด่วนอื่น ๆ ที่จะต้องเป็นห่วงเป็นใยมากกว่า และบุคคลผู้มีอำนาจทั้งหลาย ก็ยังคงดำเนินแนวทางของตน ในอันที่จะแสวงหาอำนาจและความมั่งคั่งให้มากขึ้นอย่างจริงจัง มากกว่าที่จะมาให้ความสนใจกับคนคนหนึ่ง, อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

แต่สำหรับลูกศิษย์ลูกหา ประชาชนผู้มีความศรัทธาเคารพต่ออาจารย์ป๋วย ไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนของประเทศหรือของโลก วันที่ 9 มีนาคม, หมายถึงโอกาสอันพิเศษ มิใช่เพื่อจะระลึกถึงเพียงแค่มนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งมีเกียรติ มีความรู้ และเพียบพร้อมด้วยคุณงามความดี แต่เพื่อที่จะระลึกถึงแนวความคิด อุดมคติต่าง ๆ ที่ท่านได้ถ่ายทอดให้พวกเรา ไม่ว่าจะเป็นจากการสอน หรือการกระทำ ซึ่งถือเป็นเยี่ยงอย่างที่ดียิ่ง

ในขณะนี้ อาจารย์ป๋วย ฟานักอยู่อย่างคนลึกภัยด้วยความสมัครใจ ณ ซานกรุงลอนดอน ไกลออกไปจากมวลปัญหาต่าง ๆ ในประเทศอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน ท่านเดินทางออกจากประเทศไทย เมื่อครั้งเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 วันแห่งการปะทะนองเลือด ระหว่างเหล่านิสิต นักศึกษา กับกองกำลังเจ้าหน้าที่ในเครื่องบินรบในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่การล่มสลายของช่วงเวลาแห่งการปกครองที่นับว่าเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีมา

อาจารย์ป๋วยถูกกล่าวหาว่า เป็นบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษา ถูกเรียกว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นบุคคลอันตรายศต่อประเทศชาติ ในฐานะอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรม

ศาสตร์ในขณะนั้น ท่านต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

ท่านเคยเล่าเรื่อง ๆ หนึ่งแก่กลุ่มนักศึกษาที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับท่าน ด้วยการเริ่มด้วยภาษิตอังกฤษบทหนึ่งว่า “เมื่อคุณต้องการทำลายคู่ต่อสู้ของคุณ สิ่งแรกที่คุณต้องทำก็คือให้ร้ายป้ายสีคนคนนั้นให้ดูเลวร้ายปรากฏแก่สายตาของสาธารณชน ประณามด้วยถ้อยคำเสียดสีประชดประชันต่าง ๆ นานา” คร.ปิวย หรือ “อาจารย์” ของลูกศิษย์ ก็ต้องถูกปฏิบัติในลักษณะเช่นเดียวกัน

ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ท่านได้บริหารสถาบันการเงินซึ่งมีความสำคัญมาต่อบ้านเมืองแห่งนี้ มิให้ตกเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งแข่งขันกันแสวงหาอำนาจอยู่ในขณะนั้น นอกจากนี้ ท่านยังได้เป็นผู้ริเริ่มปรับปรุงระบบการเงินของประเทศ ด้วยบุคลิกลักษณะและความสามารถของท่านเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโดยไม่ใช้การบังคับ อาจารย์ปิวยสามารถสนับสนุนให้มีการตั้งธนาคารเอกชนและสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ใหม่ ๆ เพื่อให้มีการแข่งขันกันดำเนินงาน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแบงก์ชาติ ในช่วงนั้นระบบเศรษฐกิจของไทยมีทั้งเสถียรภาพและความมั่นคงทางเงินควบคู่กันไป ซึ่งทำให้หลาย ๆ คนมีความพอใจ แต่... จะมีใครสักกี่คนที่จะสำนึกบ้างถึงความพยายามอย่างแรงกล้า ซึ่งคน ๆ หนึ่งได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญา ให้กับงานนั้นอย่างปราศจากการเห็นแก่ตัว

อาจารย์ปิวยยังเป็นผู้หนึ่งที่ริเริ่มและมีบทบาทสำคัญต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและยังสามารถชักชวนเหล่าสมาชิกรัฐสภา ให้เห็นชอบต่อโครงการสร้างถนนในชนบทและแผนการศึกษาแห่งชาติ

ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่า ทำไมอาจารย์ปิวยจึงเป็นศัตรูตัวร้ายของพวกทุจริตฉ้อโกงในวงราชการทั้งหลายและตัวท่านเองต้องเผชิญภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพราะท่านปฏิเสธที่จะร่วมในการคอร์รัปชันด้วย ท่านมีความเชื่อว่า อำนาจนั้นควรจะถูกใช้ควบคู่ไปกับการรัก ความเอาใจใส่และความเมตตา แต่สิ่งหนึ่งที่ท่านตระหนักเป็นอย่างมาก ดังที่ท่านเคยกล่าว อ้างถึงคำกล่าวของลอร์ดแอกตันอย่างเห็นพ้องด้วยว่า “อำนาจนั้นย่อมนำไปสู่ความผิดพลาด และอำนาจที่เบ็ดเสร็จย่อมนำไปสู่ความผิดพลาดที่ฉกาจฉกรรจ์”

การที่ได้รู้จักเกี่ยวข้องกับบุคคลระดับสูงและได้เข้าร่วมในระบบบริหารของสถาบันการเงินที่มีความสำคัญเช่นแบงก์ชาติ ทำให้อาจารย์ปิวยมีโอกาสดำเนินชีวิตถึงช่องว่างของความแตกต่างซึ่งแบ่งแยกคนรวย คนมีอำนาจ ออกจากคนยากคนจนและไร้ศรัทธาบรรดาคัดค้านต่าง ๆ มากขึ้น

กว่า 20 ปี นับแต่ต้นปี 2503 จนกระทั่งท่านต้องลี้ภัยไปอยู่ต่างถิ่น นับได้ว่า อาจารย์ปิวยเป็นบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในความรับผิดชอบต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก ภาระหน้าที่ที่ท่านมุ่งหน้ากระทำ ล้วนแล้วแต่เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มคนส่วนใหญ่ผู้ซึ่งไม่ได้รับโอกาสหรือสิทธิพิเศษใด ๆ ท่านให้ความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเชื่อในการรวมกำลังสติปัญญา อันจะนำไปสู่ความปรารถนา ร่วมกันที่จะยกระดับสภาพชีวิตของตัวเอง ดังที่ท่านได้ยกถ้อยคำที่

แสดงถึงความศรัทธาที่มีต่อหมู่ประชาชน : “สันติประชาธรรม” ประชาธรรมซึ่งที่แท้จริงหมายถึงธรรมคืออำนาจ มิใช่อำนาจคือธรรม สังคมใดก็ตาม ซึ่งมีประชาธรรม ประชาชนจะต้องรักษากฎหมายและระเบียบวินัย สังคมนั้นมิได้ถูกปกครองโดยบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยปราศจากความสนใจ ความเอาใจใส่ที่จะให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ

อาจารย์ปวย เชื่อมั่นว่าประชาธรรมนั้นเป็นทั้งแนวทางและจุดหมายปลายทางอันเป็นที่ปรารถนาของระบบการเมืองของประเทศ จุดเริ่มต้นและจุดหมายที่สำคัญก็อยู่ที่ ประชาชนไทย ที่จะได้รับสิทธิและเสรีภาพ ในสังคมที่มีประชาธรรม ผู้มีควรจะมีช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน. เจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร, ชายและหญิง, คนรวยกับคนจน รวมทั้งท้องที่ที่เจริญกับท้องที่ที่ยังทุรกันดาร ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการศึกษาอบรม และการพัฒนาตัวเองในด้านอื่น ๆ ทั้งยังได้รับบริการทางสาธารณสุข เพื่อให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มิใช่ต้องเกิดจากอุดมคติทางการเมือง แต่เป็นสิทธิอย่างแท้จริงของประชาชนที่พึงมีพึงได้

ไม่มีหนทางใดเลยที่จะบรรลุสังคมแห่งประชาธรรมนอกจากแนวทางสันติ และความสงบสุข ความรุนแรง หรือการใช้อาวุธขู่เข็ญประหัตประหารกันเพื่อประชาธรรมนั้น แม้จะสำเร็จ ก็อาจจะได้ผลเพียงชั่วคราวช่วยยาม เมื่อฝ่ายหนึ่งใช้ความรุนแรง อีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ก็ยอมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ นำไปสู่ความรุนแรงที่มากขึ้น สังคมประชาธรรมที่แท้จริงนั้นต้องมาจากการใช้แนวทางสันติและก่อปรไปด้วย ความมานะ พยายาม ความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในหมู่ประชาชน

ความถูกต้องและสันติสุขนั้นอาจจะพ่ายแพ้แก่ความรุนแรง ความฉ้อฉลทั้งหลายในบางขณะ แต่ความถูกต้องก็ยังคงเป็นสัจธรรมที่ไม่สูญหายไปจากโลก ที่เราควรยึดมั่นในใจ พยายามที่จะรักษาความถูกต้องและความมีสันติสุขนั้นไว้ “ถึงแม้ว่าเราอาจจะไม่ได้มีความหวังต่อความสำเร็จ ก็ควรทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำด้วยความเชื่อมั่น นั่นหมายถึงว่าเรามีเสรีภาพในการที่จะทำสิ่งนั้นแล้ว ซึ่งสำหรับข้าพเจ้านั้นก็คงจะเขียนหนังสือและพูดถึงในสิ่งที่ข้าพเจ้าเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง”

อาจารย์ปวย สุภาพบุรุษไทยคนหนึ่ง ปัจจุบันยังคงทำหน้าที่อยู่ห่างไกลจากแผ่นดินบ้านเกิด ณ กรุงลอนดอนแต่ในวันที่ ๒ มีนาคม นี้ บรรดาลูกศิษย์ของท่านและบุคคลทั้งในวงราชการ หน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ได้ร่วมกันรำลึกถึงความสัตย์จริงและแนวคิดอุดมการณ์ ซึ่งคนที่มีวิญญานแห่งความแห่งความเป็นธรรมฝังแน่นในจิตใจท่านนี้ได้พยายามถ่ายทอด เสนอแนะแก่พวกเราตลอดมา

จาก “RIGHT IS MIGHT : PUEY'S FORMULA FOR THAILAND”

by Surin Pitsuwan THE NATION 9/3/81

ผู้แปล : พรสุข อมรวดีกุล